

Julkisten palvelujen tuottaminen osakeyhtiömuodossa

Case: Fimlab Laboratoriot Oy

Esityksen sisältö

- Muutama sana laboratoriomarkkinasta
- Miksi osakeyhtiö?
- Ehdotus lakiesityksen tarkentamiseksi

Laboratorioalan rakennemuutosta on toteutettu yli 20 vuotta

- *Valtioneuvoston periaatepäätös terveydenhuollon tulevaisuuden turvaamiseksi, STM 2002*
- *"Laboratorio- ja kuvantamistoiminnoissa siirrytään yhden tai useamman sairaanhoitopiirin muodostamiin yksiköihin, kunnallisten liikelaitosten hyväksikäyttöön ja hyödynnetään uusinta tietotekniikkaa."*

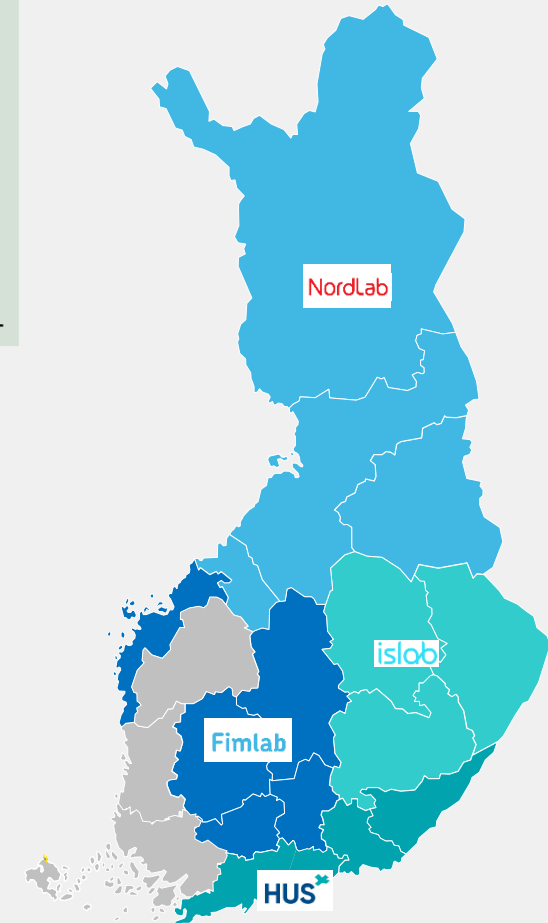
Laboratoriot vuonna 1999

- 150 sairaaloissa
- 250 terveyskeskuksissa
- x valtion laitoksissa
- 653 yksityissektorilla
- > 1 000 yhteensä

Juva K & Linnakko E, 2001

2021

Keskeisenä motiivina toiminnan tehostaminen

Laboratorioiden automaatioaste ja laitteiden kapasiteetti on noussut merkittävästi.

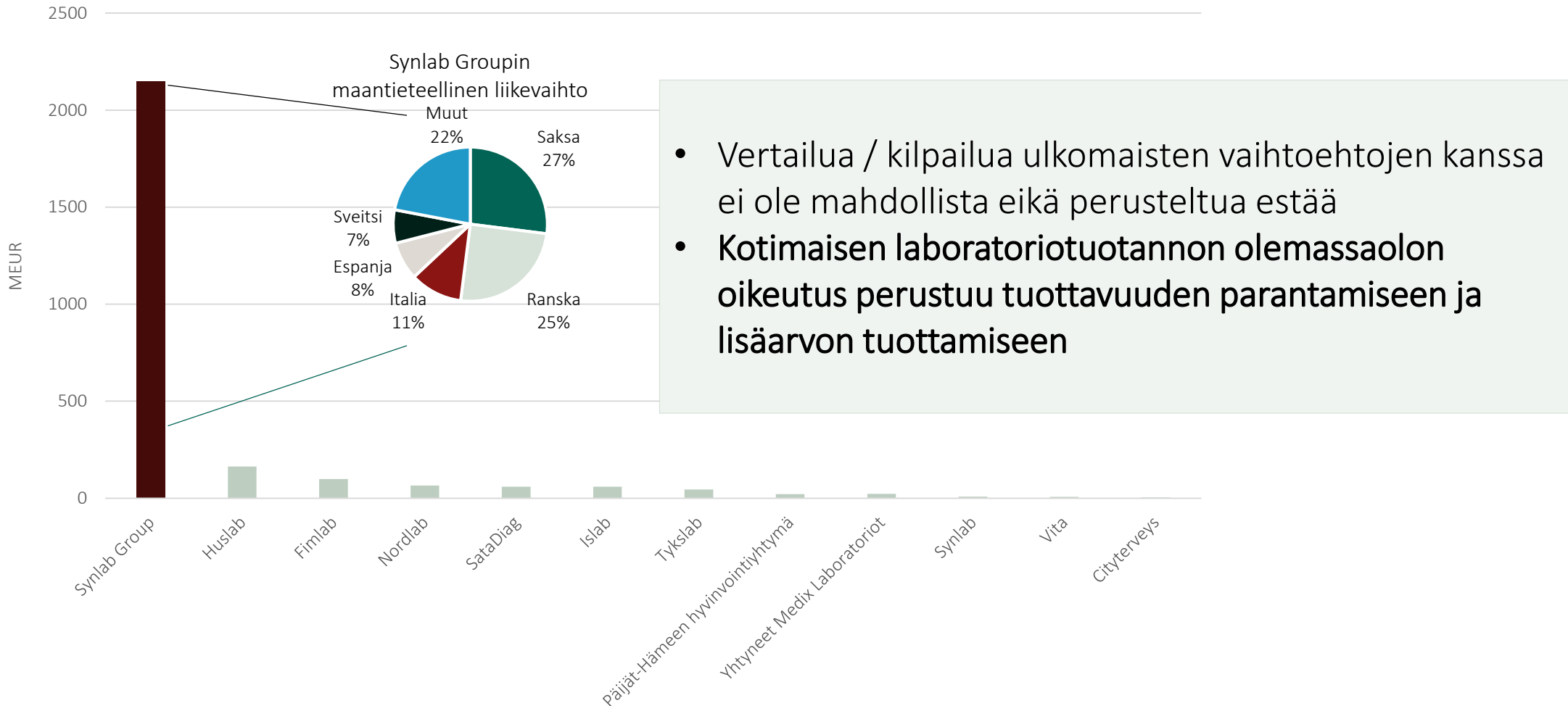
Kapasiteettia on huomattavasti yli päivittäisen tuotannon tarpeen.

Automaation tehokas käyttö edellyttää keskittämISRatkaisuja.

Niihin johtaa myös paheneva pula alan asiantuntijoista.

Painetta toimialan rakenteiden muuttamiseen tulee myös rajojen ulkopuolelta

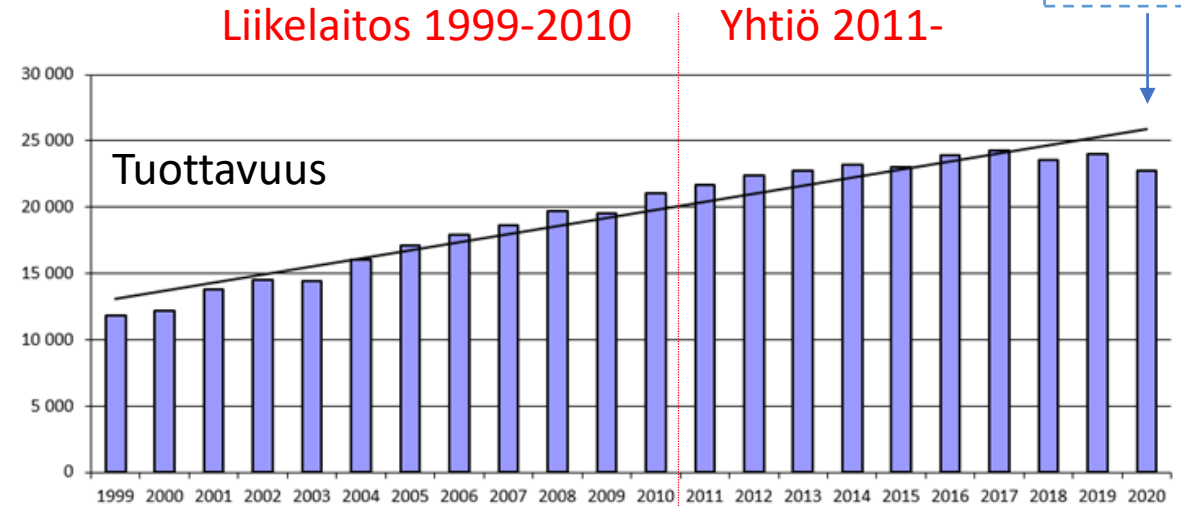
Suomalaisten laboratorioalan toimijoiden liikevaihto suhteessa Synlab Groupin kokoon 2016 (MEUR) (2,6 miljardia euroa v. 2020)

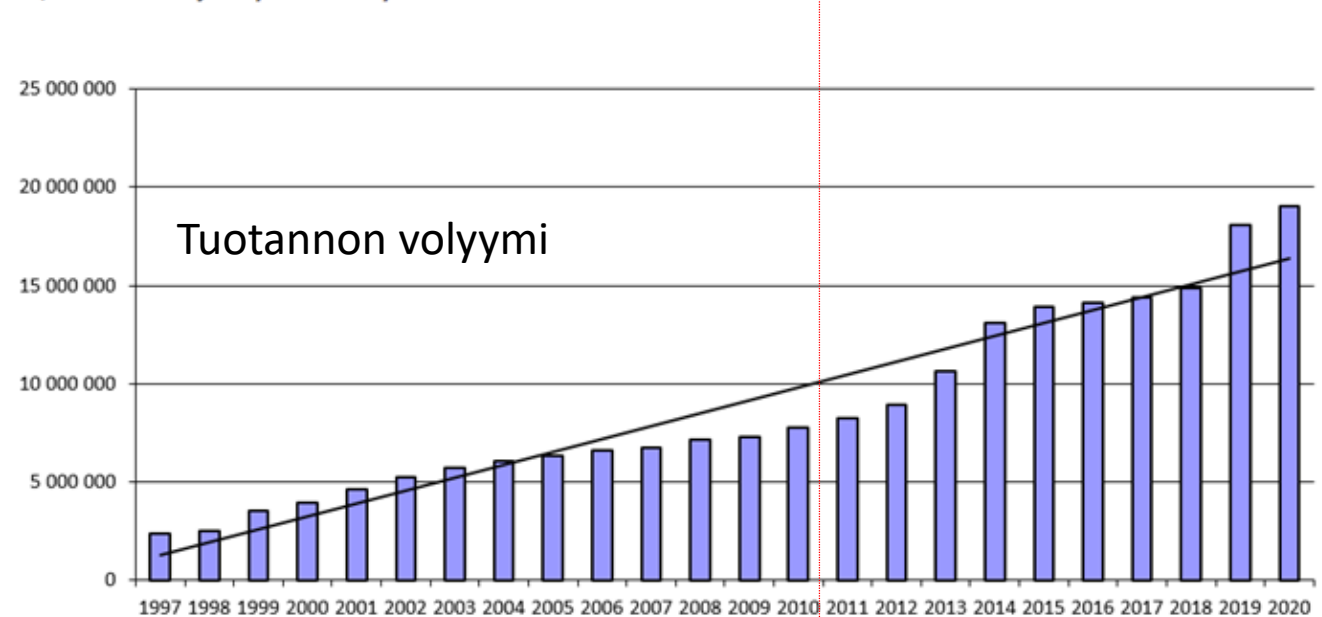
Organisointi vaikuttaa kykyyn muuttaa rakenteita

- Osakeyhtiömalli on edesauttanut rakennemuutoksia koskevia päätöksiä, luonut edellytyksiä kasvulle ja edistänyt toimijoiden verkottumista
- Fimlabin tuottavuus on noussut keskimäärin 5 % vuodessa 20 vuoden ajan
- Fimlabin hintataso on alempi kuin muilla julkisen sektorin toimijoilla

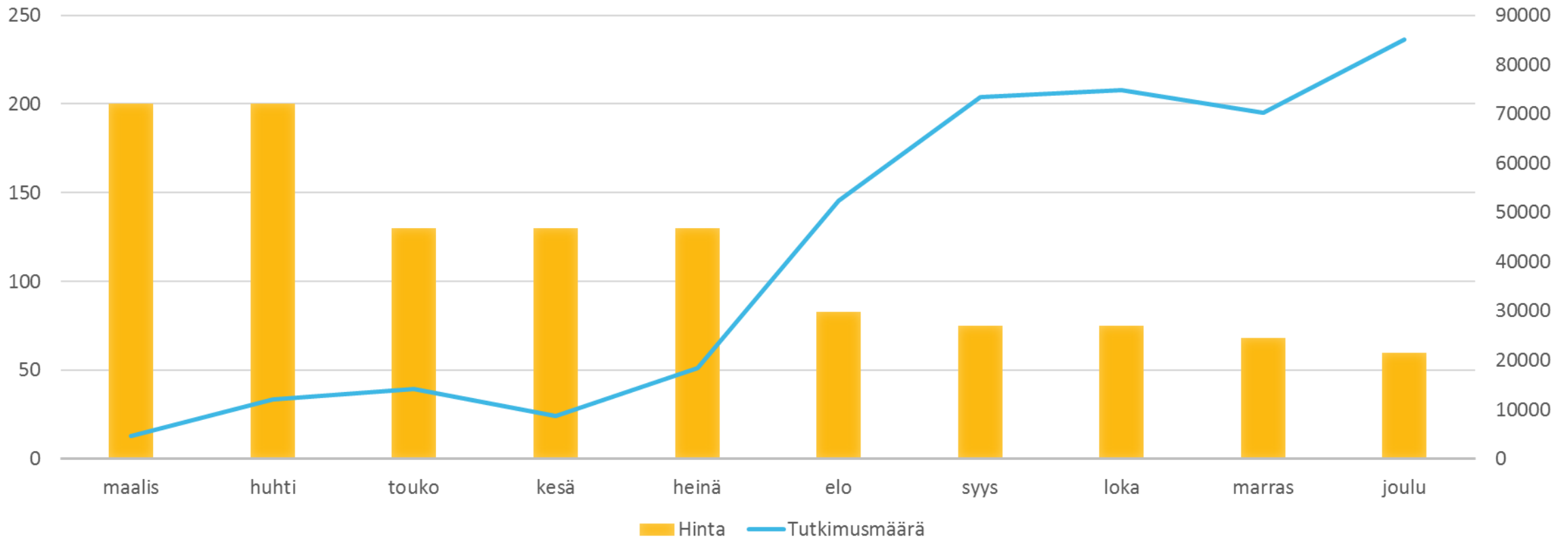
TUOTTAVUUS, suoritteet/FTE

VOLYYMI, tutkimukset ja näytteenotot yhteensä

Covid -19 tutkimusmäärät ja hinnat vuonna 2020, Fimlab

Yhtiömuoto on tarjonnut kosketuspinnan markkinoihin

- Julkisyhteisöt eivät EU-lainsäädännön mukaan voi toimia markkinoilla muutoin kuin yhtiömuodossa.
- Myynti markkinoille on toiminut indikaattorina hintakilpailukyvystä ja asiakaspalvelun laadusta
- Hintojen markkinaehtoisuus on samalla osoitus aidosta liiketaloudellisesta tuloksesta
- Puitteet in house -yhtiön toiminnalle markkinoilla kapenevat v. 2022 (hankintalaki 1397/2016, 15 §)

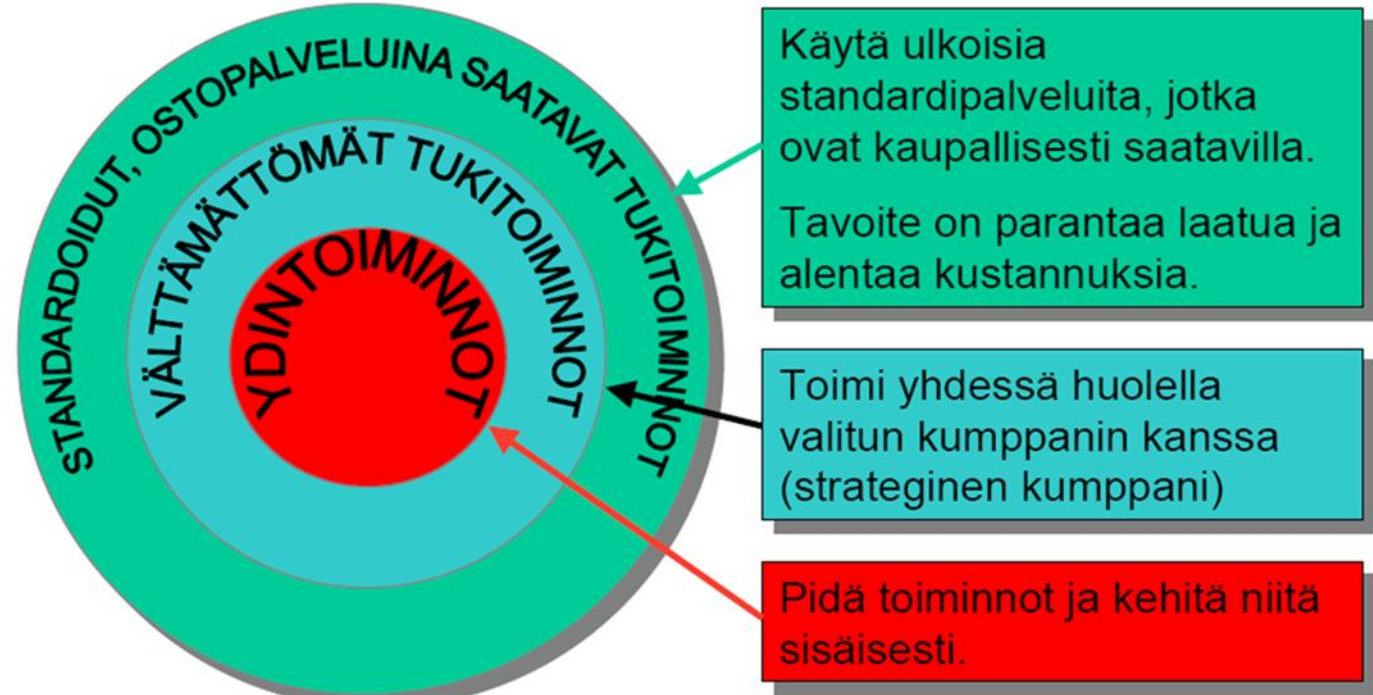
Toimintaa koskee yhdenmukainen lainsäädäntö

- Osakkaiden yhdenvertaisuus - pohja luottamukselle
- Johdon konkreettinen vastuu
- Hallituksen kokoonpanossa otettava huomioon riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus (kuntalain 47 § 2 mom.)
- Governanssin ja johtamisen periaatteet ovat kehittyneet ja vakiintuneet
- Omistajat voivat osoittaa yhtiölle yksiselitteiset tavoitteet ja vastuun palvelutuotannosta ja sen kehittämisestä

Yhtiöittäminen on työkalu toimialarationalisointiin

- Kuntaorganisaatiot ovat luopuneet ei-ydintoimintaan kuuluvista toiminnoistaan harvemmin kuin valtio ja yksityisen sektorin yritykset
- Osittain tästä johtuen kuntasektorin tuottavuus ei ole kehittynyt yksityisen sektorin tahdissa
 - Tukitoimintojen kehittämiseen kohdistuu vähemmän mielenkiintoa ja panostusta kuin ydintoimintaan
 - Kustannuserot syntyvät mm. työskentelytavoista ja johtamisesta

Yhtiömuoto ei salli tehottomuutta

- Kunnallisissa organisaatioissa tehottomuus ei paljastu.
- Yhtiö on riippuvainen asiakkuuksistaan. Siitä seuraa automaattisesti pyrkimys toiminnan asiakaslähtöiseen kehittämiseen, toiminnan tehostamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen.
- Yhtiössä voidaan puuttua henkilöstöongelmiin – työnantajan menestymisen ja työntekijän henkilökohtaisen hyvinvoinnin välillä on riippuvuussuhde.

Esitys tarkennukseksi

Lakiesitys on lääkinnällisten tukipalveluiden mahdollisten järjestämistapojen osalta tulkinnanvarainen

1. Esitämme, että valiokunta tarkentaisi **järjestämislain 8 §:n 2 momentin** mukaisen *riittävän oman palvelutuotannon* vaatimuksen soveltumista siten, että vaatimusta ei sovellettaisi hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvassa sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittaviin laboratoripalveluihin ja muihin lääkinnällisiin tukipalveluihin.

Esitys tarkennukseksi

2. Esitämme lisäksi, että valiokunta tarkentaisi **järjestämislain 12 §:n** soveltumista laboratoriopalveluiden ja muiden lääkinällisten tukipalveluiden hankintaan hyvinvointialueiden yhdessä omistamalta osakeyhtiöltä siten, että hyvinvointialue voisi hankkia kaikki järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämät laboratoriopalvelut ja muut lääkinälliset tukipalvelut ***yhdessä muiden hyvinvointialueiden kanssa omistamaltaan osakeyhtiöltä*** ilman, että tällaisen hankinnan katsotaan vaarantavan hyvinvointialueen edellytyksiä huolehtia kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.